

Riktlinjer för remittering till röntgen

Detta dokument beskriver riktlinjer för hur remisser till röntgen ska skrivas och bedömas för att säkerställa patientsäkerhet, god diagnostisk kvalitet och minimerad strålning. Riktlinjerna bygger på krav från Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) och föreskriften SSMFS 2018:5.

Bakgrund

Grundprincipen för användning av joniserande strålning inom vården är att strålningen ska göra mer nytta än skada. En grundpelare i strålsäkerhetsarbetet är berättigandebedömningen där varje enskild exponering av en patient på förhand måste bedömas vara berättigad innan den genomförs (Strålskyddslagen kap.3 § 2).

1. Alla undersökningar ska vara berättigade

Nyttan med undersökningen måste vara större än de risker som patienten utsätts för. Remittenten ska alltid ta ställning till:

- Om undersökningen verkligen behövs.
- Vilken metod som bäst besvarar frågeställningen.
- När undersökningen bör utföras.

2. Remittentens ansvar

Remittenten ansvarar för att:

- Kontrollera att undersökningen påverkar fortsatt handläggning.
- Säkerställa att motsvarande undersökning inte redan utförts.
- Informera patienten och inhämta samtycke.
- Särskilt beakta risker hos barn och gravida.
- Formulera en tydlig medicinsk frågeställning.
- Ange relevant anamnes och klinisk information.
- Redovisa riskfaktorer inför kontrastundersökningar, exempelvis njursvikt, diabetes eller kontrastmedelsallergi.

3. Röntgenverksamhetens ansvar

Röntgenenheten ska:

- Undvika onödig strålning och kontrastmedelsexponering.
- Bedöma om den beställda undersökningen är lämplig.
- Vid behov välja en annan metod som bättre besvarar frågeställningen.
- Kontakta remittenten vid tveksamheter eller akuta fynd.
- Säkerställa att utlåtandet besvarar frågeställningen.

Stråldosklasser

Undersökningar delas in i dosklasser för att underlätta riskbedömning:

Klass	Stråldos	Exempel
0	0 mSv	MR undersökning, ultraljud
I	< 1 mSv	Lungröntgen, skelett/extremiteter

II	1-5 mSv	DT hjärna, DT thorax
III	5-10 mSv	DT buk, DT kolon
IV	> 10 mSv	Mer omfattande DT-protokoll

Barn och unga kräver särskild restriktivitet eftersom de är känsligare för strålning. Vid dosklass III-IV bör strålningsfria alternativ såsom MR eller ultraljud övervägas och motiveras om de inte väljs.

Viktigt om graviditet

Vid bilddiagnostik av gravida ska det finnas en tydlig indikation och nyttan ska överväga riskerna. Moderns hälsa prioriteras alltid. För undersökningar av buk och bäcken ska man överväga om undersökningen kan vänta till efter förlossningen. Undersökningar där fostret inte direktbestrålas kan utföras utan problem, framförallt om inte kontrastmedel används.

Sammanfattning

Varje röntgenremiss ska vara medicinskt motiverad, innehålla tydlig klinisk information och den undersökningsmetod som ger bästa diagnostiska nytta med lägsta möjliga risk och stråldos ska väljas.